

تا سال ۱۴۰۵ رخ می‌دهد

خطر نرخ رشد منفی جمعیت روستایی ۲۱ استان

مهدی عبداللّهی

روزنامه‌نگار

توسعه روستایی مفهوم مهمی در توسعه ملی است؛ چرا که روستاها به‌عنوان مجتمعات زیستی و بستر اصلی فعالیت‌های کشاورزی، تبلور حیات اقتصادی-اجتماعی کشورها هستند. درآمد کم و بیکاری فصلی، دسترسی کم به امکانات آموزشی، امکانات رفاهی و خدمات زیربنایی ازجمله چالش‌هایی است که در دهه‌های گذشته روستاهای ایران با آن دست‌وپنجه نرم می‌کردند اما طی یک دهه اخیر کاهش شدید جمعیت به‌ویژه کاهش نیروی کار ماهر و تحصیل‌کرده چالش جدیدی است که توسعه ملی و توسعه روستایی را بیش از پیش تهدید می‌کند. کاهش جمعیت روستایی از این منظر دارای اهمیت است که براساس گزارش اخیر مرکز آمار ایران تا سال ۱۴۰۵ یعنی تا کمتر از هفت سال آینده نرخ رشد سالانه جمعیت روستایی ۲۱ استان کشور منفی خواهد شد. در توضیح اینکه دلیل کاهش جمعیت روستایی کشور چیست، پژوهش‌های مفصلی در مراکز دانشگاهی کشور انجام شده است که نتایج این تحقیقات دلیل را، مهاجرت برای دستیابی به اشتغال و رفاه بهتر می‌دانند. در این زمینه این نکته قابل ذکر است که مهاجرت روستاشهری پدیده‌ای است که در فرآیند صنعتی شدن کشورها ظاهر شده و در ایران نیز همراه با صنعتی شدن شهرها، جذب جوانان جوانی کار مازاد در بخش کشاورزی پدیده‌ای است که از دهه ۴۰ به نفع فعالیت‌های صنعتی و خدماتی آغاز شده است. در کنار این روند تاریخی، اینکه چرا کاهش جمعیت روستایی در ایران برخلاف کشورهای توسعه یافته باید جدی گرفته شود، می‌توان گفت کاهش جمعیت روستانشین گرچه در اغلب کشورهای توسعه یافته سال‌ها قبل از ایران اتفاق افتاده است اما در این بین نباید فراموش کرد که در کشورهای توسعه یافته سهم تولیدات خام بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده اقتصاد این کشورها بین دو تا سه درصد بوده و شاغلان بخش کشاورزی هم در همین حدود است؛ این درحالی است که بخش کشاورزی ایران سهمی ۱۰ درصدی از ارزش افزوده کل اقتصاد و سهمی ۱۸ درصدی از کل شاغلان کشور را دارد. بر این اساس از تولیدات کارخانه‌ای یا همان صنایع مکمل بخش کشاورزی در ایران آنچنان توسعه نیافته است، کاهش شدید جمعیت روستایی برخلاف کشورهای توسعه یافته، می‌تواند روستاهای کشور را از نیروی کار ماهر، سرمایه مادی و جمعیت خالی کند که این امر در قالب کاهش تولیدات روستایی در سال‌های آتی خود را نشان خواهد داد. کاهش جمعیت روستایی علاوه بر چالش‌هایی که برای روستا و روستانشین‌ها ایجاد می‌کند، به واسطه افزایش مهاجرت، برای شهرها نیز چالش‌هایی همچون افزایش جمعیت حاشیه‌نشین، افزایش بزهکاری، افزایش فشار بر استفاده از تسهیلات رفاهی،

افزایش قیمت مسکن در اثر افزایش تقاضا، افزایش آلودگی هوا و... ایجاد می‌کند.

نرخ رشد جمعیت روستایی ۲۱ استان منفی می‌شود

براساس آخرین داده‌های مرکز آمار، جمعیت ایران در خرداد سال جاری به ۸۲/۵ میلیون نفر رسیده است که از این میزان، حدود ۷۵ درصد ساکن شهرهای کشور و ۲۵ درصد نیز ساکن روستاها هستند. بر این اساس در حال حاضر ۶/۶ میلیون نفر در روستاهای کشور زندگی می‌کنند که توجه به الگوی معیشت، الگوی مهاجرت، الگوی اشتغال، شیوه آموزش و... این جمعیت بسیار دارای اهمیت است. در این زمینه بررسی‌ها نشان می‌دهد با الگوی فعلی رشد جمعیت، مناطق روستایی کشور به سمت خالی از سکنه شدن برخی از روستاها و کاهش چشمگیر جمعیت در اغلب روستاها پیش می‌رود، چنانکه داده‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد، جمعیت ایران با نرخ رشد فعلی ۱۲/۴ در سال ۱۴۰۵ به ۸۹ میلیون و ۱۲۱ هزار نفر خواهد رسید که ۶۸ میلیون و ۹۸۲ هزار نفر آن در شهرها (۷۷ درصد از کل) و ۲۰ میلیون و ۱۳۹ هزار نفر (۲۳ درصد) آن نیز در روستا زندگی خواهند کرد. اما در این میان نکته قابل تامل این است که تا سال ۱۴۰۵ نرخ رشد جمعیت روستایی ۲۱ استان کشور منفی خواهد بود که ازجمله می‌توان به نرخ رشد منفی ۲ درصد مناطق روستایی استان قزوین، نرخ رشد منفی ۱/۷ درصد استان کرمانشاه، نرخ منفی ۱/۳ درصد دو استان مرکزی و اردبیل، نرخ رشد منفی ۱/۱۷ درصد استان کردستان و نرخ رشد ۱/۱۱ درصد استان همدان اشاره کرد.

سالانه ۳۳۱ هزار نفر مهاجرت می‌کنند

طی یک دهه اخیر رشد منفی جمعیت روستایی کشور موضوعی است که در قالب پژوهش‌های مختلف به آن پرداخته شده است. نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد در کنار کاهش موالید که در همه‌نقاط شهری و روستایی کشور همزمان اتفاق افتاده، اما اصلی‌ترین دلیل کاهش نرخ رشد جمعیت روستایی کشور افزایش چشمگیر مهاجرت روستاشهری است. در این زمینه گرچه آمارهای مفصل از الگوی تحرک جمعیت در مناطق روستایی کشور اخیرا ارائه نشده است، اما بررسی آخرین گزارش مرکز آمار ایران نشان می‌دهد طی دوره ۹۵-۱۳۹۰ حدود یک میلیون و ۶۵۵ هزار نفر فقط به مراکز استانی کشور مهاجرت کرده‌اند که بخش عمده این مهاجران مربوط به مراکز روستایی بوده است. به عبارتی دیگر بررسی داده‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد سالانه ۳۳۱ هزار نفر در ایران فقط به مراکز استانی مهاجرت کرده‌اند که این میزان به واسطه مبدأ روستایی مهاجران بسیار قابل توجه است. اما طی دوره پنج ساله ۹۵-۱۳۹۰ در میان استان‌های کشور تهران پذیرای ۴۰۵ هزار نفر، کرج پذیرای ۱۳۹ هزار نفر، مشهد پذیرای ۱۳۷ هزار نفر، شیراز پذیرای ۱۰۳ هزار نفر، اصفهان پذیرای ۸۴ هزار نفر و قم پذیرای ۷۰ هزار مهاجر بوده‌اند. همچنین در انتهای جدول مراکز استانی اراک، ایلام، خرم‌آباد، ساری، یاسوج، بجنورد و بیرجند هر کدام به ترتیب ۱۳ هزار، ۱۴ هزار، ۱۵/۵ هزار، ۱۵/۶ هزار، ۱۶/۵ هزار، ۱۸/۱ هزار و ۲۰/۷ هزار مهاجر پذیرفته‌اند

که تطبیق مهاجران وارد شده به استان‌ها نیز نشان می‌دهد این الگوی مهاجرتی علاوه بر اینکه متاثر از الگوی اشتغال و بیکاری بوده، در بین مناطق استانی نیز استان‌های برخوردار بیشترین و استان‌های کمتر برخوردار کمترین مهاجران را پذیرفته‌اند.

سهم کشاورزی از تسهیلات بانکی؛ کمتر از ۸ درصد

میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی و همچنین تسهیلات بانکی یکی از مولفه‌هایی است که اهمیت توجه دولت به بخش کشاورزی را نشان می‌دهد. در این زمینه با توجه به اینکه آمار مستندی از میزان سرمایه‌گذاری‌ها در بخش کشاورزی در دست نیست، در اینجا صرفاً به سهم بخش کشاورزی از تسهیلات بانکی اشاره می‌شود. بررسی داده‌های آماری بانک مرکزی ایران نشان می‌دهد طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ سهم بخش کشاورزی از کل تسهیلات بانکی کشور به‌طور میانگین حدود ۸ درصد بوده است. بر این اساس در سال ۱۳۹۰ از مجموع ۲۰۰ هزار و ۸۹۷ میلیارد تومان تسهیلات بانکی، سهم بخش کشاورزی حدود ۱۷ هزار و ۲۳۴ میلیارد تومان معادل ۸/۶ درصد کل تسهیلات بوده است. در سال ۱۳۹۷ نیز از مجموع ۷۷۳ هزار و ۷۲۸ میلیارد تومان تسهیلات بانکی، ۵۸ هزار و ۴۹۱ میلیارد تومان آن به بخش کشاورزی داده شده که معادل ۷/۶ درصد کل تسهیلات بانکی است. بر این اساس سهم ۸ درصدی بخش کشاورزی از تسهیلات بانکی کشور از این منظر ناچیز است که این بخش ۱۰ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد ایران و ۱۸ درصد از کل اشتغال کشور را تأمین می‌کند.

افزایش ۲۲ درصدی واردات کشاورزی در پسابرجام

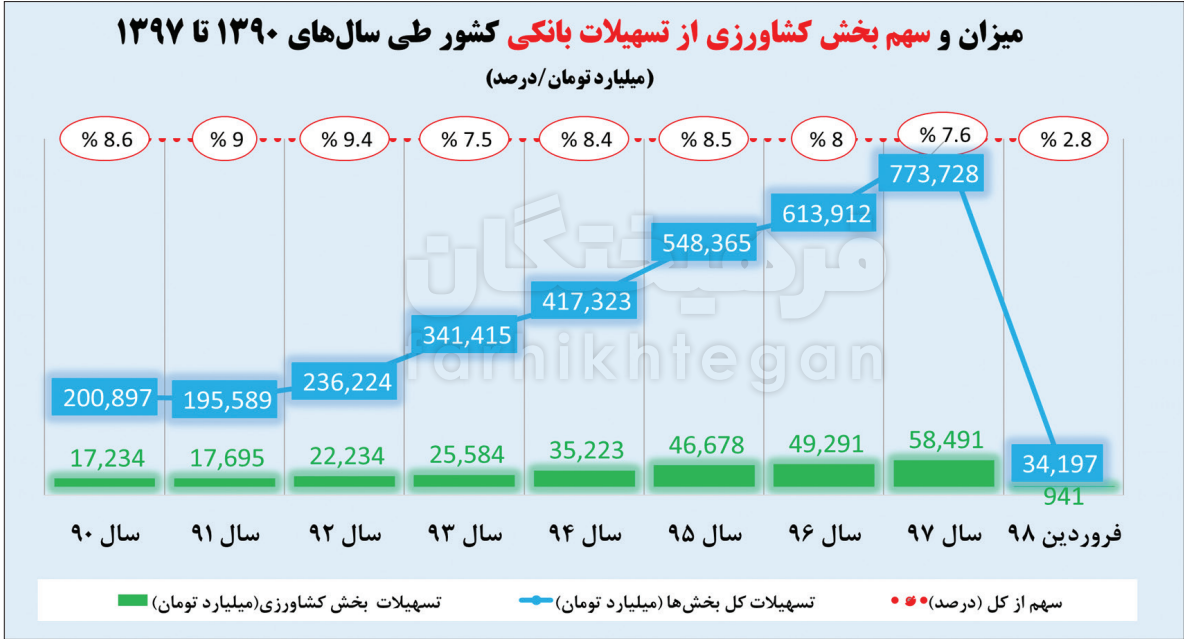
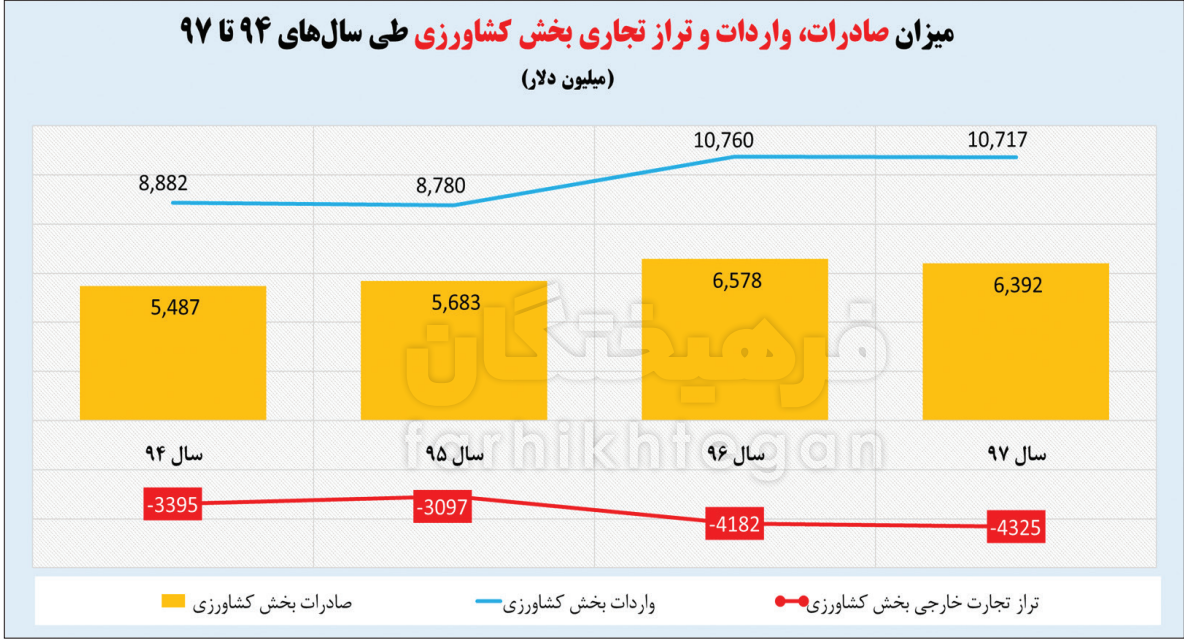
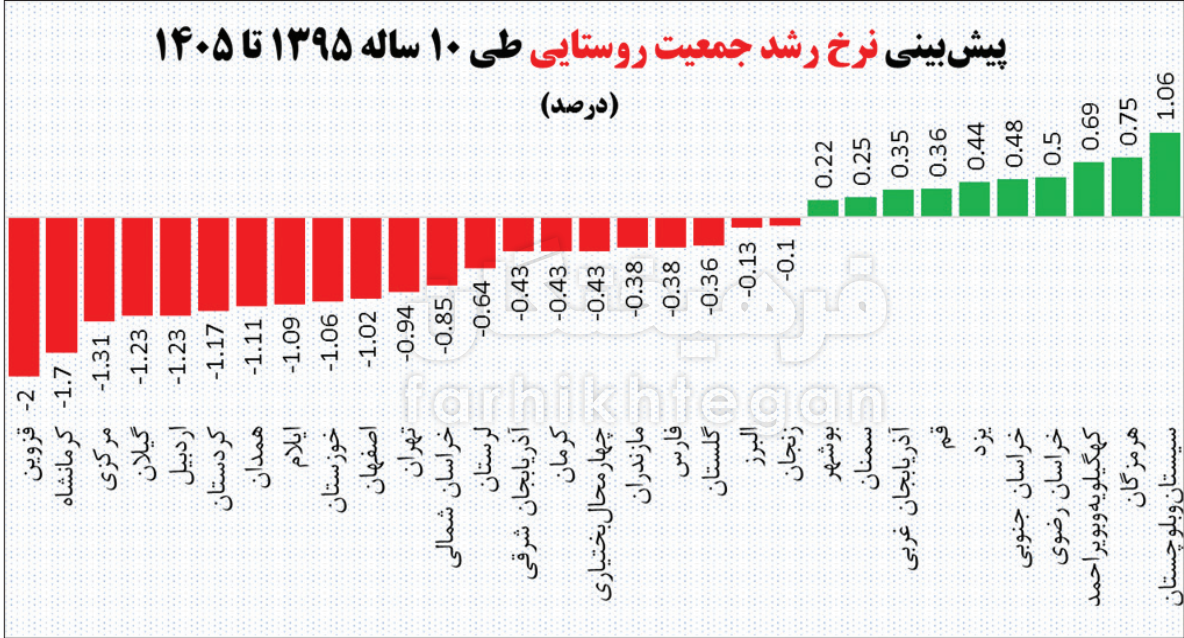
بخش کشاورزی و غذا جزء حوزه‌های بسیار مهم برای هر کشور و بسیار استراتژیک برای کشورمان است که طی ۴۰ سال اخیر همواره مورد تحریم‌های ظالمانه قرار گرفته است. در این زمینه بررسی داده‌های آماری گمرک ایران نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۴ واردات بخش کشاورزی ۸/۸ میلیارد دلار بوده که این میزان در سال ۹۵ به ۸/۷ میلیارد دلار، در سال‌های ۹۶ و ۹۷ به بیش از ۱۰/۷ میلیارد دلار رسیده است. بر این اساس طی سه سال اخیر میزان واردات بخش کشاورزی بارشده ۲۲ درصدی از ۸/۸ میلیارد دلار قبل از توافقنامه برجام به ۱۰/۷ میلیارد دلار در دو سال اخیر رسیده است.

تراز تجاری کشاورزی به منفی ۴/۳ میلیارد دلار رسید

ازجمله موارد دارای اهمیت در تجارت خارجی، توسعه صادرات به‌منظور پوشش تراز منفی حاصل از افزایش واردات است. در این زمینه بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان صادرات بخش کشاورزی ایران طی سال‌های اخیر از ۵/۴ میلیارد دلار در سال ۹۴ و ۵/۶ میلیارد دلار در سال ۹۵، ۶/۵ میلیارد دلار در سال ۹۶ و ۶/۴ میلیارد دلار در سال ۹۷ رسیده است. بر همین اساس تراز تجاری بخش کشاورزی از حدود منفی ۳/۳ میلیارد دلار در سال ۹۴ به حدود سه میلیارد دلار در سال ۹۵، به ۴/۱ میلیارد دلار در سال ۹۶ و به ۴/۲ میلیارد دلار در سال ۹۷ رسیده است. به عبارتی دیگر طی سه سال اخیر تراز تجاری بخش کشاورزی ایران منفی یک میلیارد دلار افزایش یافته است که ادامه این روند می‌تواند تولید داخلی را تحت تأثیر قرار دهد.

اقتصاد

پنجشنبه ۲۳ خرداد ۱۳۹۸ | شماره ۲۷۸۷

اخبار

افت ۳۰ درصدی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران

کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل؛ آنگتصاد اعلام کرد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در سال ۲۰۱۸ افت ۳۰ درصدی داشته و به ۳/۴۸۰ میلیارد دلار رسیده است. به گزارش فارس، کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (آنگتصاد) هر سال در سلسله گزارش‌های «سرمایه‌گذاری خارجی جهان» به بررسی روند سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای مختلف می‌پردازد و طی آن آمار مربوط به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای جهان را منتشر می‌کند. آنگتصاد هر سال چند روز پیش از انتشار رسمی این گزارش در سطح جهان، آن را به صورت ویژه در اختیار افراد یا نهادهایی می‌گذارد و این افراد موظف هستند تا زمان انتشار رسمی جهانی از انتشار آن خودداری کنند.

براساس گزارش «سرمایه‌گذاری خارجی جهان ۲۰۱۹»، میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران طی سال ۲۰۱۸ به سه میلیارد و ۴۸۰ میلیون دلار رسیده است. میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در سال ۲۰۱۷ به پنج میلیارد و ۱۹ میلیون دلار رسیده بود؛ یعنی میزان سرمایه‌گذاری خارجی در ایران در سال ۲۰۱۸ با کاهش ۳۰/۶۶ درصدی نسبت به سال ماقبل آن مواجه شده است. این نهاد بین‌المللی در بخشی از گزارش قبلی خود آورده بود، میزان جذب سرمایه‌گذاری خارجی ایران در سال ۲۰۱۷ نزدیک به ۵۰ درصد افزایش داشته که به علت مشارکت شرکت‌های خارجی در اکتشاف و تولید بخش نفت و گاز بوده است. در جولای ۲۰۱۷، «توتال» و «سی‌ان‌پی‌سی» چین و شرکت ملی نفت ایران قراردادی برای توسعه فاز ۱۱

مربوط به این فعالیت (خریدوفروش سکه) را تا پایان خردادماه سال ۱۳۹۸ به سازمان امور مالیاتی کشور تسلیم کنند. «جنتی درخصوص نحوه تعیین مالیات مقطوع برای خریداران سکه که طی سال ۱۳۹۷ سکه خود را دریافت کرده‌اند، عنوان کرد: «بر این اساس، تا ۲۰ سکه دریافتی مشمول مالیات نیست. نسبت به مازاد ۲۰ سکه تا میزان ۶۰ سکه به ازای هر سکه ۱۵۰ هزار تومان مالیات مقطوع؛ نسبت به مازاد ۶۰ سکه تا میزان ۱۰۰ سکه به ازای هر سکه ۲۰۰ هزار تومان مالیات مقطوع و نسبت به مازاد ۱۰۰ سکه تا میزان ۲۰۰ سکه به ازای هر سکه ۲۵۰ هزار تومان مالیات مقطوع تعیین شده است.»

وی تصریح کرد: «خریداران سکه در محدوده ۲۰ تا ۲۰۰ سکه به تاریخ تحویل سال ۱۳۹۷، لازم است ضمن مراجعه به سامانه عملیات الکترونیک مودیان مالیاتی به نشانی www.tax.gov.ir، مودی خود را در بخش «مالیات مقطوع دریافت کنندگان سکه» وارد کرده و در صورتی که مشمول مالیات سکه بودند، اقدام به ثبت‌نام در این سامانه کنند.»

معاون مالیات‌های مستقیم سازمان امور مالیاتی کشور اضافه کرد: «بدیهی است اطلاعات مودی اعم از اطلاعات هویتی، محل اقامت و شماره همراه، پس از ثبت‌نام، اعتبارسنجی شده و در صورت صحت اطلاعات، نام کاربری و کلمه عبور به شماره وی ادامه داد: «مودی پس از دریافت نام کاربری و کلمه عبور اجازه ورود به بخش مربوطه در سایت عملیات الکترونیک سازمان را پیدا کرده و در ادامه، پس از مشخص کردن تعداد سکه خریداری شده، محاسبات سیستمی انجام و مبلغ مالیات تعیین شده که پس از دریافت شناسه قبض و شناسه پرداخت، امکان پرداخت مالیات

نیز حفظ کردند و بار دیگر در سال ۲۰۱۸ این وضعیت اتفاق افتاده است. کشورهای توسعه‌یافته نیز ۵۵۶ میلیارد و ۸۹۲ میلیون دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب کردند که ۴۲/۹ درصد کل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان است. آمریکا با ۲۵۴ میلیارد دلار، چین با ۱۳۹ میلیارد دلار و هنگ کنگ ۱۱۶ میلیارد دلار به ترتیب در تبه‌های اول تا سوم به لحاظ جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی قرار دارند. میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب شده توسط برخی کشورهای دیگر عبارت است از: فرانسه ۳۷ میلیارد دلار، آلمان ۲۶ میلیارد دلار، ایتالیا ۲۴ میلیارد دلار، ژاپن ۱۰ میلیارد دلار، کره جنوبی ۱۴ میلیارد دلار، اندونزی ۲۲ میلیارد دلار، افغانستان ۱۳۹ میلیون دلار و ترکیه ۱۲ میلیارد دلار.

نحوه پرداخت و میزان مالیات خریداران سکه مشخص شد

معاون مالیات‌های مستقیم سازمان مالیاتی، مشمولان مالیاتی خریداران سکه‌های پیش‌فروشی در سال ۹۷ و نحوه وصول مالیات را اعلام کرد. به گزارش تسنیم، نادر جنتی گفت: «کلیه خریداران سکه که در سال ۱۳۹۷ نسبت به دریافت حداکثر ۲۰۰ سکه از سیستم بانکی اقدام کرده‌اند، مشمول مالیات مقطوع بوده و از نگه‌داری اسناد و مدارک موضوع قانون مذکور و تسلیم اظهارنامه مالیاتی معاف هستند.»

وی تأکید کرد: «اشخاصی که در سال ۱۳۹۷ بیش از ۲۰۰ سکه دریافت کرده‌اند، مشمول مالیات مقطوع موضوع تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم نبوده و باید اظهارنامه مالیاتی

فراهم می‌شود.» جنتی همچنین از امکان پرداخت مالیات در چهار قسط مساوی خبر داد و گفت: «عدم پرداخت مالیات تا پایان خرداد ۱۳۹۸ یا عدم پرداخت اقساط در سررسیدهای مقرر، مجرمه خواهد بود.» معاون مالیات‌های مستقیم سازمان امور مالیاتی کشور افزود: «چنانچه مودیان مشمول این دستورالعمل نسبت به مالیات تعیین شده صرفاً از حیث عدم فروش سکه‌های دریافتی معترض باشند، می‌توانند نسبت به طرح ادعای خود در مراجع دادرسی مالیاتی اقدام و درخواست رسیدگی مجدد کنند.» وی همچنین یادآور شد: «صاحبان مشاغلی که حسب سوابق پرونده یا مجوز صادره از سوی مراجع ذی‌ربط به شغل مرتبط با خریدوفروش سکه اشتغال دارند، مشمول پرداخت مالیات مقطوع نبوده و مکلف هستند نسبت به تسلیم اظهارنامه مالیاتی شغلی خود اقدام کنند.»

مخالفت بانک‌ها با ضمانت یارانه نقدی برای وام ازدواج

اگرچه بانک مرکزی در اطلاعیه اخیر خود درخصوص پذیرش یارانه نقدی به عنوان پشتوانه ضمانتی دریافت وام ازدواج تأکید کرده است، اما بانک‌ها می‌گویند نمی‌توانند ریسک این کار را بپذیرند. به گزارش مهر، بانک مرکزی هفته گذشته باز هم در اطلاعیه‌ای که به منظور ارائه گزارش عملکرد پرداخت تسهیلات ازدواج از سوی نظام بانکی منتشر کرده بود، به صراحت اعلام کرد بانک‌هایی توانند حساب یارانه نقدی را به عنوان پشتوانه ضمانتی وام‌های ازدواج بپذیرند و مانعی از نظر حقوقی و قانونی، از سوی سیاستگذار پولی کشور در این رابطه وجود ندارد.